

Nr 337.*)

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 26 § i lagen angående tillsättning av prästerliga tjänster den 9 december 1910; given Stockholms slott den 19 mars 1920.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 26 § i lagen angående tillsättning av prästerliga tjänster den 9 december 1910.

GUSTAF.

Östen Undén.

*) Denna proposition är under orätt nummer 340 avlämnad till riksdagen och hänvisad till lagutskottet, men ej utdelad.

FÖRSLAG

till

LAG

om ändrad lydelse av 26 § i lagen angående tillsättning
av prästerliga tjänster den 9 december 1910.

Härigenom förordnas, att 26 § i lagen angående tillsättning av prästerliga tjänster den 9 december 1910 skall hava följande ändrade lydelse:

26 §.

1. Rösträtt vid prästval tillkomme en var, som inom församlingen äger att deltaga i kyrkostämmans överläggningar och beslut.
2. Medlem av icke territoriell församling äge ej rösträtt vid prästval inom territoriell församling.
3. Rösträtt må i stadsförsamling ej utövas av annan än den, som personligen infinner sig vid valtillfället.
I landsförsamling äge röstberättigad utöva sin rösträtt genom annan röstberättigad; och gälla därvid om rösträttens överlåtande vad för kyrkostämma är i sådant avseende stadgat.
4. Varje röstande äge en röst.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1921; dock att vid prästval, för vilket vallängd då blivit justerad, rösträtt skall utövas i enlighet med hittills gällande bestämmelser.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 5 mars 1920.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet anförde chefen för justitiedepartementet statsrådet Löfgren:

»Den allmänna och lika rösträtt, som genom 1918 års rösträttsreform infördes i våra kommunallagar, hade redan förut i ett visst avseende — om också i något förändrad form — införts inom den kyrkliga kommunen, nämligen i fråga om prästval. Detta skedde genom lagen angående tillsättning av prästerliga tjänster den 9 december 1910, vars 26 § i sin ursprungliga lydelse hade följande innehåll: »1. Rösträtt vid prästval tillkomme envar i församlingen mantalsskriven välfrejdad man eller kvinna, som uppnått 21 års ålder och äger att för egen del i kyrkostämmas överläggningar och beslut deltaga, dock ej den, som står under förmynderskap, eller hustru, för vilken god man jämlikt 19 kap. 4 § ärvdabalken förordnats. Hustru till röstberättigad man äge dock, även om hon icke är berättigad att deltaga i kyrkostämmans överläggningar och beslut, rösträtt vid prästval i församlingen, därest hon är välfrejdad och uppnått 21 års

ålder samt ej är främmande trosbekännare eller anmält sig till utträde ur svenska kyrkan och ej heller god man jämlikt 19 kap. 4 § ärvdabalken för henne förordnats.

2. Medlem av icke territoriell församling äge ej rösträtt vid prästval inom territoriell församling.

3. Rösträtt må i stadsförsamling ej utövas av annan än den, som personligen infinner sig vid valtillfället.

I landsförsamling äge röstberättigad utöva sin rösträtt genom annan röstberättigad; och gälle därvid om rösträttens överlåtande vad för kyrkostämma är i sådant avseende stadgat.

4. Varje röstande äge en röst.»

Genom lag den 20 juni 1918 hava dels orden »eller hustru, för vilken god man jämlikt 19 kap. 4 § ärvdabalken förordnats» uteslutits, dels bestämmelsen om vanfrejd såsom diskvalifikation antingen uteslutits — där nämligen rösträtten bundits vid rösträtt å kyrkostämma — eller utbytts emot »ej är från deltagande i prästval utesluten på grund av henne ådömd straffpåföljd», dels ock för icke kommunalt röstberättigad hustru diskvalifikationen på grund av att god man för henne förordnats utbytts mot omyndighetstillstånd.

De kommitterade, som utarbetat det till grund för 1910 års prästvallag liggande förslag, betonade emellertid, att det införande av personlighetsprincipen vid prästval, som avsågs med det anförda lagstadgandet, icke var till fullo genomfört, så länge rösträtten å kyrkostämma var beroende på en viss ekonomisk styrka. De yttra i detta avseende i sitt den 9 november 1907 avgivna betänkande: »Även om lika rösträtt vid prästval gives åt alla å kyrkostämma röstberättigade, är därmed visserligen icke personlighetsprincipen i sina fulla konsekvenser genomförd, utan härför skulle ytterligare erfordras, att de bestämmelser, enligt vilka nu vid prästval liksom å kyrkostämma en viss inkomst utgör villkor för rösträtt, upphörde att gälla vid dylika val, liksom det även kunde ifrågasättas, om icke, därest en förändring i denna riktning skedde, den rösträtt vid prästval, som redan nu tillkommer kommunalt röstberättigade kvinnor och under vissa förutsättningar även gifta kvinnor, borde utsträckas till kvinnor i allmänhet. Allmän kvinnlig rösträtt utgör ju en tanke, vilken har särskilt anspråk att förverkligas, då det gäller ett sådant område som det nu förevarande, där kvinnornas intressen äro så livliga och deras förmåga att lika väl som männen bedöma förekommande ärenden icke gärna kan betvivlas». Då emellertid kommitterade ansågo, att ett förslag att göra rösträtten vid prästval helt personlig, så att sådan rösträtt skulle tillerkännas personer, som icke ägde rösträtt å kyrkostämma, skulle väcka betänkligheter, in-

skränkte sig kommitterade till att giva de å kyrkostämma röstberättigade lika rösträtt.

Det hade naturligtvis varit lämpligast, om redan i sammanhang med 1918 års kommunala rösträttsreform den ändring kunnat vidtagas i prästvallagen, att rösträtten vid prästval bragts i överensstämmelse med de nya bestämmelserna om rösträtt å kyrkostämma. Men då en ändring i prästvallagen kräver jämväl kyrkomötets bifall, har en sådan åtgärd hittills ej kunnat vidtagas. Då nu emellertid flera frågor föreligga, som böra underställas prövning av allmänt kyrkomöte, och det torde vara lämpligt att allmänt kyrkomöte hålles under innevarande års höst, har jag ansett tiden vara inne att framlägga förslag till sådan ändring av 26 § prästvallagen, att grunderna för rösträtt vid prästval komma i överensstämmelse med bestämmelsen om rösträtt å kyrkostämma.

Sådana bestämmelserna om rösträtt vid prästval nu äro, kunna de, på grund av den förändrade lagstiftningen om rösträtt å kyrkostämma, icke bokstavligen tillämpas. Stadgandet, att »rösträtt vid prästval tillkommer en var i församlingen mantalsskriven man eller kvinna, som uppnått 21 års ålder och äger att för egen del i kyrkostämmas överläggningar och beslut deltaga», innebär nämligen numera i sig självt en motsägelse, i det att ingen äger att i kyrkostämmas överläggningar och beslut deltaga, som ej senast under nästföregående kalenderår uppnått 23 års ålder. Stadgandet har följaktligen, sedan de nya bestämmelserna om kommunal rösträtt trätt i kraft, måst tillämpas så, att rösträtt vid prästval ej tillerkänts andra än dem, som senast under nästföregående kalenderår uppnått 23 års ålder. Att vid sådant förhållande nu utsträcka rösträtten vid prästval så att densamma åter tillerkännes den, som fyllt 21 år och i övrigt är kommunalt röstberättigad, synes mig icke följdriktigt, utan har jag i detta avseende endast ansett mig böra förorda en sådan omredigering av lagstadgandet, varigenom detta bringas i överensstämmelse med de faktiska förhållandena, eller med andra ord att rösträtten vid prästval likställes med rösträtt å kyrkostämma. Genomföres detta även med avseende å andra punkten, som handlar om rösträtt vid prästval för icke kommunalt röstberättigad hustru, som fyllt 21 år, så innebär den av mig nu föreslagna lagändringen icke blott en redaktionsändring utan den reella förändringen, att hustru, som fyllt 21 år och som med lagstadgandets nuvarande avfattning fortfarande har rösträtt vid prästval, går miste om denna rätt och icke återfår densamma förr än under året näst efter det, varunder hon fyller 23 år. Denna omständighet har emellertid icke synts mig utgöra ett tillräckligt skäl för att göra ett avsteg från den av mig såsom riktig ansedda principen om rösträttens vid prästval fullständiga sammanfallande med rösträtten å kyrko-

stämman, i synnerhet som den förenkling i vallängdens uppgörande, som blir en följd av den av mig förordade principens genomförande, skulle i väsentlig mån förminskas genom bibehållande av det förutvarande stadgandet om rösträtt för hustrur i ålderskategorien 21—23 år.

Vad tidpunkten för den ifrågasatta lagändringens trädande i kraft beträffar, synes den lämpligen kunna sättas till den 1 januari 1921, endast med den inskränkning, att vid prästval, för vilket vallängd vid nämnda tidpunkt redan blivit justerad, rösträtt bör utövas enligt förut gällande lagstiftning.»

Föredraganden uppläste härefter ifrågavarande lagförslag, vilket var av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, och hemställde, att för det ändamål, som omförmäles i § 87 regeringsformen, lagrådets utlåtande över detsamma måtte inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen blev av Hans Maj:t Konungen bifallen.

Ur protokollet:

Gösta Stenlund.

Bilaga.

FÖRSLAG

till

LAG

om ändrad lydelse av 26 § i lagen. angående tillsättning
av prästerliga tjänster den 9 december 1910.

Härigenom förordnas, att 26 § i lagen angående tillsättning av prästerliga tjänster den 9 december 1910 skall hava följande ändrade lydelse:

26 §.

1. Rösträtt vid prästval tillkomme en var, som inom församlingen äger att deltaga i kyrkostämmans överläggningar och beslut.

2. Medlem av icke territoriell församling äge ej rösträtt vid prästval inom territoriell församling.

3. Rösträtt må i stadsförsamling ej utövas av annan än den, som personligen infinner sig vid valtillfället.

I landsförsamling äge röstberättigad utöva sin rösträtt genom annan röstberättigad; och gälle därvid om rösträttens överlåtande vad för kyrkostämma är i sådant avseende stadgat.

4. Varje röstande äge en röst.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1921; dock att vid prästval, för vilket vallängd då blivit justerad, rösträtt skall utövas i enlighet med hittills gällande bestämmelser.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd måndagen
den 15 mars 1920.

Närvarande:

Justitieråden AMÉEN,
friherre LEIJONHUFVUD,
EDELSTAM,
Regeringsrådet LINNÉR.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 5 mars 1920, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upp-
rättat förslag till lag om ändrad lydelse av 26 § i lagen angående till-
sättning av prästerliga tjänster den 9 december 1910.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av chefen för justitiedepartementets lagavdelning hovrättsrådet Gustaf Grefberg.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

Utdrag öfver protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 19 mars 1920.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BRANTING,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärenden friherre PALMSTIERNA,
Statsråden UNDÉN,
THORSSON,
OLSSON,
SANDLER,
NOTHIN,
NILSSON,
ERIKSSON,
SVENSSON,
HANSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Undén anmälde efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet lagrådets den 15 i denna månad avgivna utlåtande öfver det den 5 i samma månad till lagrådet remitterade förslaget till lag om ändrad lydelse av 26 § i lagen angående tillsättning av prästerliga tjänster den 9 december 1910 samt hemställde, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan tacktes Hans Maj:t Konungen förordna, att till riksdagen skulle avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gösta Stenlund.